

Konsulent Jørg. Philipsen:

Eliteavlen og den kunstige Sædooverføring*).

Fællesskabet om Tyreholdet er ikke en ny Foreteelse i dansk Kvægavlssarbejde, og den kunstige Sædooverføring betyder saaledes i sit Princip ingenlunde et Brud med den grundlæggende Idé gennem Samarbejdet om godt Tyrehold at udvikle og forbedre Kvægbestanden. Kun i sin Virkemaade betyder Metoden en principiell og afgørende Forandring.

Selv om det umiddelbare Formaal ved Sammenslutningen i Kvægavlsforeninger og Konsortier vel nok for en væsentlig Del bestod i ved fælles Indsats at øge Muligheden for økonomisk at magte Anskaffelsen af de bedst mulige Tyre, medens det ifølge Sagens Natur ved den kunstige Sædooverføring ubetinget er selve Udnyttelsen af Tyrene, der er det ledende Motiv, saa fører alle Former for fælles Tyrehold en Udvidelse af Tyrens Ejerkræds og Benyttelse med sig, og Virkningen deraf er i Princippet ikke forskellig.

Opformeringen ved kunstig Sædooverføring kunde mere udpræget henlede Tanken paa Betegnelsen Masseproduktion. Den er det ikke i den Forstand, at der produceres flere Dyr, og selv om den efter sin Virkemaade snarere kunde sammenlignes med en Serie fremstilling, saa ligner den ikke en saadan deri, at den i sig selv er billigere end andre Former for fælles Tyrehold. Omtalen af den Betydning, den lettere Adgang til jævnlige og sagkyndigt Tilsyn og Behandling af Tyre og Køer, Fritagelsen for at trække med Køerne, Ventetid ved Tyren og de mere brugsmæssige Forhold har, opfatter jeg som liggende udenfor

*) Foredrag holdt paa Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole den 19. Oktober 1943 ved Samvirksomheden for landbrugsfagligt Oplysningsarbejdes Kursus vedrørende kunstig Sædooverføring.

det opgivne Emne. Den Side af Sagen, der her alene er Tale om, er Metodens avlsmæssige Berettigelse og Værdi; og her kan det straks fastslås, at denne i afgørende Grad vil være afhængig af, om Metodens Indførelse betyder en Forbedring af de benyttede Tyres Kvalitet.

Det kan næppe bestrides, at et vist Antal gode Tyre rækker længere og udretter mere, naar de benyttes til 800 eller 1000 Køer, end naar hver 80 eller 100 Køer optager een af dem, eller naar der endog beslaglægges een for hver 10—15 Køer, som under Brugsformen: hver Mand sin egen Tyr.

Forsaavidt som de gode Tyre repræsenterer Avlsarbejdets gode Resultater, kan der saaledes næppe være Tvivl om, at for en hurtig og vid Opformering eller Udbredelse af disse gode Resultater, frembyder Metoden med den stærke Udnyttelse de største Muligheder.

Det er da heller ikke vanskeligt at nævne Besætninger, ja hele Egne, hvor der igennem den kunstige Sædoverføring er indvundet nyt Land, og hvor denne har betydet Fremskridt med Hensyn til Tyrenes Kvalitet. Dette gælder især, hvor det drejer sig om interesserede med spredt Beliggenhed eller om Besætninger, der paa Grund af Kastning o. s. v. har været afskaaret fra Udnyttelsen af andre Former for fælles Tyrehold, og det kan ogsaa have Gyldighed indenfor Foreninger, der enten har været for smaa, eller som af andre Grunde har holdt for daarlige Tyre.

Faar dette nu Betydning for Eliteavlens? Her maa det erindres, at denne ikke udgør en fast og uforanderlig Del af Bestanden. Den kan afgrænses til at omfatte de Opdrættere, der igennem Salg af Avlsdyr — især Tyre — til Foreninger og Avlsbesætninger er med til at forme Udviklingen ogsaa uden for deres egne Besætninger. Paa Grænsen imellem Elitebesætningerne og den øvrige Bestand af Avlsbesætninger sker stadig Forskydninger, og netop Tyrebenyttelsen hører til de Faktorer, der er mest afgørende, saavel for at naa op i Eliteavlens Plan, som for at holde sig der.

Den første Betingelse for at blive virkelig Opdrætter er, at Besætningsejeren har Lyst og Evner i den Retning; men naar

det er saadan, kan vi ikke vente, at de Folk, der er udrustet med de Egenskaber, der danner Forudsætningen for at gøre en Indsats i Avlsarbejdet — at de ogsaa bor saadan i Flok, at de kan hjælpes ad med at fremskaffe og udnytte de gode Tyre; og der er heller ikke Tvivl om, at der rundt omkring er placeret en Del virkelig interesserede og dygtige Folk, som blot ikke er naaet frem til Elitebesætningernes Rækker, fordi de alene ikke har kunnet magte Opgaven, hvad Tyreholdet angaar. Disse Opdrættere faar nu en Mulighed for at være med, og det fortjener de. Paa den anden Side kan alene dette at faa Del i Arbejdet ventes at vække Interessen og øge Indsatsen hos mange nye Opdrættere.

Naar inden for visse, selv større Omraader, næsten hver Besætningsejer deltager aktivt i Opdrætterarbejdet som Udstillere o. s. v., saa kan det ikke være, fordi Landmændene dér alle efter Lyst, Evner og Anlæg er anderledes udrustet end deres Kolleger i andre Egne, men saa staar det sikkert netop i Forbindelse med, at dette at faa Lejlighed til at benytte noget virkeligt godt, kan skabe Forstaaelse for og Samling om Arbejdet; det fremmer en rationel brugsmæssig Udnyttelse, og *det giver Udvalget og dermed ogsaa Eliteavlen en udvidet Basis at rekrutteres fra.* Hvis den lettere Adgang til godt Tyrehold igennem den kunstige Sædooverføring kan virke i den Retning, er der kun Grund til at fremhæve dette som en Fordel.

Selv om det, hvor det drejer sig om de Avlsbesætninger, der allerede i Forvejen benyttede sig af de bedste Tyre, ikke er lige saa let at byde paa almindelig Adgang til endnu bedre, saa maa det vist erkendes, at ogsaa for saadanne Besætninger rummer den kunstige Sædooverføring øgede Muligheder. Virkelig fremragende Matadorer kan saaledes udnyttes til flere af de allerbedste Køer, og dette selv om de staar langt borte — maa-ske i en anden Landsdel. Derved skulde Udsigterne være til Stede for — *ved Siden af Fremmarchen over en bred Front — da samtidig at faa bedre Kombinationer frem i Toppen, og dermed ogsaa hurtigere Fremskridt dér.* Adskillige af de senere Aars bedste Tyre er da ogsaa fremgaaet som Resultat af kunstig Sædooverføring.

Disse Fordele til Trods er den kunstige Sædooverføring ikke blevet modtaget og anerkendt uden Forbehold.

Det kan vel ikke undre, at en Del Kredse i Begyndelsen forholdt sig afventende og manede til Forsigtighed. Man var henvist til Formodninger med Hensyn til Foranstaltningens Følger, og selv i Dag er vi ikke i Stand til paa Grundlag af de Resultater, der hidtil foreligger, med Sikkerhed at bedømme eller overse Metodens avlsmæssige Rækkevidde.

I Argumentationen imod den kunstige Sædooverføring har der navnlig været peget paa den Virkning, som en fortsat Udbredelse af den maatte faa for Arbejdet i de gamle Kvægavlsforeninger.

Nægtes kan det jo ikke, at de nye Foreningers stærke økonomiske Rygstød kom til at genere de bestaaende Foreninger især derved, at netop de Foreninger, der hidtil havde kunnet magte at købe de bedste Tyre, der fandtes, nu ikke længere kunde klare sig i Konkurrencen. Nu er det vel nok saadan, at noget af den Prisstigning, der indtraadte omtrent samtidigt med de nye Foreninger, vilde være kommet alligevel som Led i disse Aars almindelige Udvikling i den Retning, og en anden stor Del skyldes antagelig den pludselige og voldsomme Forøgelse i Efterspørgslen efter gode Tyre, som den hurtige Dannelse af Foreninger med kunstig Sædooverføring Landet over medførte. Spørgsmaalet om Fordyrelse af Tyreholdet er vel mere et brugsøkonomisk end et avlsmæssigt Anliggende og skal ikke uddybes her.

Hvor de nye Kvægavlsforeningers Overlegenhed med Hensyn til at skaffe store Pengemidler til Tyreindkøb medførte, at de hidtil bedste Foreninger blev afskaaret fra at erhverve Tyre, der var gode nok til deres Køer, opstod Faren for uheldige avlsmæssige Følger. Hvis disse gode Køer ikke som hidtil blev betjent af de bedste Tyre — altsaa efter Avlsprincippet: Bedst til bedst, saa maatte det betyde et Afbræk; og lidt Tilløb var der vist hist og her i den Retning. En saadan Virkning vil dog i de allerfleste Tilfælde kun blive forbigaaende. Der er næppe Grund til at nære større Frygt for,

at de bedste Opdrættere ikke ogsaa i Fremtiden skulde vide at sikre sig Adgang til de bedste Tyre.

Det følger forøvrigt af sig selv, at de vil gøre det, idet netop Evnen til at vælge sine Tyre rigtigt, er en af de mest grundlæggende Forudsætninger for at være en god Opdrætter. Skulde der med den Udvikling, vi er kommet ind i, ske nogle Forskydninger i Rækken af Eliteavlere, er dette kun, hvad der er sket før, og skulde der, foruden dem, der var langt fremme i Forvejen, blive flere, saa kan dette for Avlen som Helhed ikke beklages.

Den særlige Indsats og de Ofre, som Opdræterne yder i Avls- og Udvalgsarbejdet ved effektiv Udnyttelse og dermed Afprøvning og Sortering af Dyrene, er Avlen interesseret i at bevare. Udsigterne til, at Tyresalget vilde indskrænkes stærkt, kunde vel nok forurolige lidt paa dette Punkt, men Indtægtsmulighederne igennem Salg af Avlsdyr har foreløbig vist sig bedre end mange turde vente, og, saavidt det kan konstateres i Øjeblikket, har Udviklingen paa ingen Omraader medført nogen Svækkelse af Eliteavlernes Initiativ.

Eliteavlerne har nu i vid Udstrækning taget den kunstige Sædooverføring i Brug, og de bliver nok de sidste, der forlader den — i hvert Fald som Metode. Det var de mest interesserede, der kørte deres Køer i Bil, naar dette var nødvendigt for at udnytte tidligere Tidens Matadorer. Det er ogsaa de mest fremmelige, der i Dag forstaar at opspore de bedste Tyre og paatager sig de Omkostninger og den Ulejlighed, der er forbundet med at faa Sæd af disse, og saaledes vil det blive ved at være.

Vi maa vist fastslaa, at den kunstige Sædooverføring som Metode rummer nye og værdifulde Fordele ogsaa for Eliteavlen, og ser vi paa Foranstaltningens Virkninger, saaledes som den nu udnyttes i Praksis, saa maa det være berettiget at regne med, *at det umiddelbare Resultat af en stærkere Opformering af et mindre Antal bedre Tyre maa blive, at den betræffende Races Niveau hæves.*

Men der kan ogsaa samtidig ske andet. Jo mere man tænker sig den kunstige Sædooverføring udbredt, desto flere Tyre

vil blive overflødige. Jo færre Tyre, der deltager i Opformeringen, desto mindre bliver ogsaa Antallet af afprøvede Tyre, og dermed Udvalgsgrundlaget. Dette er blevet ført i Marken som en Indvending imod den kunstige Sædooverføring. Heroverfor kan anføres, at Nedgang i Antallet af Tyre betyder en brugsmæssig Besparelse, og det Foder, der frigøres derved, kan komme anden Produktion til Gode. Men iøvrigt er det dog nok saadan, at Nedskæringen stadig sker fra den daarligste Ende. Ganske vist er Antallet af almindelige Kvægavlsforeninger gaaet tilbage i de senere Aar, og dette er beklageligt; men det betyder ingenlunde, at de Tyre, som disse Foreninger vilde have haft, er gaaet ud af Avlen. En Del af dem, og navnlig de bedste — de af den bedste Afstamning — er købt til en Insemineringsforening, og nogle af de andre, som Foreninger, der er ophævet, ikke har aftaget, har Besætningsejere med eget Tyrehold saa kunnet købe; og saa er en tilsvarende Del af dem, der før kun kunde sælges som „Privattyre“, gaaet til Slagteren, og dem kan vi vist undvære.

Vi har efter den sidste Tælling endnu 55 000 Tyre over 1 Aar her i Landet (ca. 1 for hver 25 Køer), saa hvad Antallet angaar, er Udvalget foreløbig stort nok. I denne Forbindelse er der desuden Grund til at regne med, at den stærkere Udnyttelse af de gode Tyre skulde medføre, at Antallet af Hundyr med gode Fædre i flere Led efterhaanden vilde tage til, saaledes at der blev flere Køer af en Kvalitet, der kunde faa Betydning for Eliteavl, og som kunde øge Avlens Udvalgsgrundlag.

Selv om Udvalgsgrundlaget, hvad Antallet angaar, fortsat skulde være stort nok, saa kunde der nok tænkes at opstaa Vanskeligheder af anden Art. Allerede den hidtil anvendte Opformeringsmetode har inden for alle Racer her i Landet ført til en Samling af det anvendte Tyremateriale i meget faa Slægter, og af de Tyre, der betyder noget, paa faa Linier; og den Mulighed kan ikke udelukkes, at en endnu langt mere koncentreret Opformerung kan indeholde Farer for Indavlsvanskeligheder. Ganske vist bliver der ikke let Tale om nogen væsentlig mere udpræget Slægtskabsavl end den, der igennem længere Perioder er praktiseret — ikke mindst i de førende Avls-

besætninger og Foreninger, men derimod nok om, at en tilsvarende „Slægtskabsgrad“ ogsaa efterhaanden vil blive udbredt i den almindelige Bestand. Dermed kunde der muligvis opstaa Problemer med Hensyn til den nødvendige Blodsfornyelse.

Dette er en af de Sider i Forbindelse med den kunstige Sædoverføring, som fra et avlsmæssigt Synspunkt har Krav paa den største Opmærksomhed.

For nært Blodslægtskab kan i sig selv give Stagnation og Tilbagegang; det kan Udviklingen i mange Elitebesætninger bekræfte, men Tilførsel af Blod fra fremmede eller i hvert Fald mere fjerntbeslægtede Linier plejer hurtigt at ophæve Indavlsdepressionen. Nu er det jo for en Eliteavler ikke nok, at han har Mulighed for at erhverve en Stamholder, hvis Brug kan betyde Blodsfornyelse i Besætningen, dersom Tyren iøvrigt ikke er god nok, og netop det Forhold har jo ofte været Forklaringen paa, at man kom ind paa den for nære Slægtskabsavl i de allerbedste Besætninger.

Hvad enten Fremskridtet hæmmes paa Grund af for nært Slægtskab og for stærk Indavl i sig selv, eller derved, at der for at skaffe nyt Blod skal tyes til Linier, der i Egenskaber staar for langt under det, man har, saa er Virkningen i begge Tilfælde den, at det gaar tilbage, og dette maa foreskrive saa vidt muligt at søge Opformeringen og Udvalget gennemført saaledes, at begge de nævnte Situationer undgaas.

Dette har altid været rigtigt, men jeg tror, vi maa gøre os klart, at udbredt Anvendelse af den kunstige Sædoverføring har skærpet Nødvendigheden deraf.

En Bestand er i dette Spørgsmaal at sammenligne med en Besætning. Dens Udvikling skal planlægges paa langt Sigt. Mange Besætninger er drevet langt og ogsaa ret hurtigt frem ved Indavl, men har saa ikke kunnet holdes. Ved en Races Udformning melder paa samme Maade den Opgave sig at undgaa Stagnation paa Grund af manglende Fornyelsesmuligheder.

Tyren *Højager* var regnet for det bedste i den røde Avl og med god Grund, men selv af det bedste kan man godt faa for meget. Heldigvis kom *Eske Brangstrup* paa det rigtige Tids-

punkt, ellers vilde vi maaske være blevet nødsaget til at hente Fornylsen ret langt nede — hvad Kvalitet angaar. For at undgaa noget saadant er Opretholdelse af flere Slægter, og dette at give en Række gode Linier en Chance i den virkelige Eliteavl — selv om en enkelt af dem forbigaaende tager sig ud som den bedste — en betryggende og i mange Tilfælde nødvendig Forholdsregel, og det er en Opgave i Planlægningen af en Races Udformning, der vil træde stærkere frem jo mere gennemgribende Opformeringsmetoder, der benyttes.

Den stærke Opformering kan nemlig hurtigere føre til for nært Slægtskab indenfor Elitebestanden — selv om den ikke behøver at gøre det.

En Avlsmatador, der staar i en Kvægavlsforening, kan ved almindelig Bedækning regnes at præstere 100 Kalve om Aaret — deraf 50 Tyre. Regner vi nu med at have 1500 Foreninger med ca. 2000 Tyre, saa svarer en saadan Tyrs Aarsproduktion af 50 Sønner kun til $\frac{1}{40}$ af Antallet af Tyre i Kvægavlsforeningerne. Ved kunstig Sædooverføring kan en Tyr præstere 10 Gange saa mange Sønner eller som Gennemsnitstal ca. 500 om Aaret, hvilket er lig $\frac{1}{4}$ af alle Tyre i Kvægavlsforeningerne, og det svarer i Antallet til, at en saadan Tyr paa et Aar kunde blive Fader til lige saa mange Tyre, som vi i Øjeblikket har i alle Foreninger med kunstig Sædooverføring i hele Landet og alle Racer indbefattet.

Nu gaar det naturligvis aldrig saa galt — men Tankeeksperimentet illustrerer, at det kunde lade sig gøre og viser, hvilken stor Forandring den kunstige Sædooverføring i den Henseende betyder. Naar vi erindrer, hvor hurtigt og grundigt Interessen er tilbøjelig til at samle sig om enkelte Tyres Sønner, saa maa det vist erkendes, at Metodens Effektivitet har Mulighed for at gøre sig saa stærkt gældende, at den kan rumme en Fare.

Dette gælder baade i det meget vigtige Spørgsmaal om for nært Slægtskab inden for den Bestand, Eliteavlen skal støtte sig til, og det gælder naturligvis i Almindelighed i Spørgsmaalet om Udbredelsen af Kvalitet, Ydeevne og Egenskaber i det hele taget.

Vi vil ogsaa i Fremtiden komme ud for Tyre, som ikke avler

i Overensstemmelse med, hvad Afstamningen berettiger til at forvente. For Eksteriørets Vedkommende kan dette i saa Fald fastslaaes ret hurtigt. Naar det drejer sig om Ydelsen, kan en uheldig Virkning faa større Udbredelse, fordi der hengaar nogen Tid, før et tilstrækkeligt Bedømmelsesgrundlag foreligger.

Den oprindelige og meget rigtige Plan: *kun at benytte Tyre med kendt og anerkendt Nedarvningsevne* har desværre endnu ikke i tilstrækkeligt Omfang kunnet realiseres. Efterhaanden som Forholdene kommer mere i Ro, og Foreninger ikke nydannes eller udvides saa stærkt som hidtil, vil der antagelig blive forholdsvis flere afprøvede Tyre til Raadighed. Risikoen for den enkelte ved at benytte unge Tyre, hvis Avlemaade ikke er fastslaaet, er dog ikke større end ved at benytte saadanne Tyre paa almindelig Maade, og det har Eliteavlens ogsaa hidtil i stor Udstrækning gjort. Saavel den gunstige som den mindre gunstige Indflydelse naar dog naturligvis videst ud ved den kunstige Sædooverføring. Heldigvis er det dog saaledes, at langt de fleste Tyre virker ret nær i Overensstemmelse med deres Afstamning.

Endnu vanskeligere end med Hensyn til Ydelsen kan det være at holde eventuel Skade indenfor rimelige Grænser, naar der er Tale om Egenskaber, hvis Fremkomst kræver, at de Anlæg, der betinger dem, skal optræde i dobbelt Dosis — som man siger. Saadanne Anlæg kan i første Omgang faa en meget betydelig Udbredelse uden at blive konstateret, og først i anden Omgang, naar Dyr, der begge har de recessive Anlæg, bringes sammen, træder Virkningen for Dagen. Inden for et meget stort Antal Kvægracer er der konstateret Tilstedeværelse af Anlæg, der i dobbelt Dosis medfører Deformiteter eller Unormaliteter af den ene eller anden Art: Mumiekalve, Haarløshed, saakaldte Bulldogkalve, arvelig Lamhed o. fl. — altsammen Defekter, der skyldes letale eller subletale Anlæg, og som medfører, at de vedkommende Individuer gaar til Spilde.

Jeg skal ikke her nævne Eksempler paa, hvorledes den Slags Anlæg selv ved den hidtil brugte Opformeringsmetode kan opnaa en ikke helt ringe Udbredelse. Hvor dette sker, staar det netop i Forbindelse med, at Anlægget i første Omgang er skjult

til Stede — Udviklingen er snigende, og de første Tegn under-
vurderes ofte med det Resultat, at Skaden opnaar et betydeligt
Omfang.

Det er vanskeligt paa Forhaand at sige noget bestemt om,
hvilke Konsekvenser i Almindelighed den stærke Opformering
vil kunne faa, naar Talen er om Tilfælde, som de lige berørte,
men jeg mener ikke, man maa lukke Øjnene for den Kends-
gerning, at lige saa vel som Mulighederne for at fremme de
gode Egenskaber, lige saa vel er Faren for at faa udbredt de
uheldige størst ved den kunstige Sædooverføring. Tilstedeværel-
sen af uheldige Anlæg skulde dog ved Hjælp af det ret talrige
Afkom hurtigt kunne konstateres. Men saa er det ganske vist
ikke nok at nøjes med at paavise dem; saa maa Opgaven
blive med passende Midler at modarbejde Udbredelsen af dem.
Og dette gælder ikke mindst indenfor de Besætninger, der ved
at deltage i Forsyningen af den øvrige Avl med Tyre, faar af-
gørende Indflydelse, men dermed ogsaa et Medansvar for, at
den vedkommende Races Udformning følger en sikker Linie.
Ogsaa paa dette Omraade gælder det, at den mere intensive
Drift kræver mere af sin Udøver, hvad enten denne er Elite-
avler, Leder af en Kvægavlsforening, eller han paa anden Maa-
de har Forbindelse med Avlsarbejdet og dets Tilrettelæggelse.

*Kun naar Avlen og dens Udøvere erkender de Opgaver, der
følger med Intensivering og magter dem, vil en god Virkning
af den kunstige Sædooverføring kunne sikres.*

Avl — og ikke mindst Eliteavl — er jo baade et Spørgsmaal
om Opformering og om Forbedring. Eliteavlen er saa at sige
Husdyrbrugets Forædlingsstationer, og Forædlingen sker jo
dels ved Udvalg blandt det bedste og Brug af det bedste til
det bedste, men den maa antagelig ogsaa ligesom hidtil ty til
en Sammenparring af Individider, der hver for sig maaske er helt
fremragende i enkelte attraaede Egenskaber, selv om de saa
kan kritiseres paa andre Omraader. Den sidstnævnte Frem-
gangsmaade kan være de store Muligheders Metode, men den
er tillige den store Risikos, og ikke egnet som Masseforeta-
gende.

Lige saa vel som vi oplever, at selv den bedste Afstamning kan skuffe, lige saadan har vi ogsaa adskillige Eksempler paa, at jævnt gode Afstammingspoints har kunnet dække over den mest fremragende Nedarvningsevne. Dette gælder saaledes inden for Rød Dansk Malkerace i nogen Maade Tyre som *Damgaard Delf* eller *Kristoffer Sødinge*, men navnlig for en saa fremragende Matador som *Eske Brangstrup*. Disse Matadorer vilde — vurderet efter Afstammingspoints og Ydelsestal — næppe være blevet antaget til kunstig Sædovertføring, og dog har de ydet Bidrag af saa stor og afgørende Betydning for Racens Fremgang, at vi i Dag meget vanskeligt kunde tænke os at være gaaet Glip af deres betydningsfulde Indsats. I de fleste saadanne Tilfælde — og det gælder ogsaa de lige nævnte Eksempler — drejer det sig dog om Avlsdyr af en saadan Kvalitet, at de vil blive bemærket, og saaledes ikke behøver at gaa tabt for Avlen. At tage den Risiko, der i Begyndelsen er forbunden med at give den Slags Tyre deres Chance, er en Op-gave, som den kunstige Sædovertføring praktiseret foreningsvis ikke har saa let ved at løse. Der kan dog ikke være Tvivl om, at det ogsaa i Fremtiden vil have sin store Værdi at anlægge Avlsarbejdet saaledes, at Tyre af den Slags bliver udnyttet. Hvad en Afprøvning af dem angaar, vilde Foreninger med kunstig Sædovertføring have gode Betingelser; men til at tage Ansvaret ved at anskaffe dem og stille dem til Benyttelse egner andre Former sig bedre — mindre Sammenslutninger eller privat Tyrehold — med en begrænset Anvendelse, og hvor Bestemmelse om Brugen er mere overladt til den enkelte.

I det hele taget er baade i de almindelige Avlsbesætninger, men især inden for Eliteavlen, Spørgsmaalet om den rigtige Kombination i hvert enkelt Tilfælde af fundamental Betydning for et godt Resultat.

I Foreninger med et meget stort Antal Tyre, vil det ofte gaa saadan, at de enkelte Besætningsejere bliver nødsaget til at bruge Sæd efter for mange Tyre paa samme Tid. Det vil gaa ud over Ensartetheden og vanskeliggøre Fremstilling af Samlinger ved Dyrskuerne o. s. v. Jo mere uens Foreningens Bestand bliver, desto vanskeligere vil det være ved senere Tyre-

køb at vælge Dyr, hvis Egenskaber særligt passer til den Bestand, de skal bruges til. Dette er utilfredsstillende Vilkaar for Eliteavl.

Hvor man har Afkom efter en enkelt Tyr, kan det fastslaaes, hvor Besætningen har sin Styrke og sine Svagheder, og saa kan der ved næste Tyreindkøb lægges an paa at indkøbe en Efterfølger, der særlig maa forventes at kunne stive de svage Punkter af. Hvis der ikke er noget System i Arbejdet paa dette Punkt, bliver Fremskridtet let forhalet, selv om Tyrene egentlig hver for sig maa kaldes gode nok.

Naar der inden for mange gamle Foreninger med et stort Antal Medlemmer, der igennem mange Aar har haft Adgang til det samme Tyremateriale, stadig viser sig at være enkelte Besætninger, der holder Teten, saa staar dette netop for en Del i Forbindelse med, at det herved drejer sig om Optrættere med særlige Evner som Avlsfolk — Optrættere, der bedre end den øvrige Flok forstaar i hvert enkelt Tilfælde at bringe de Egenskaber sammen, der supplerer hinanden bedst. Dette er den fødte Optrætters Styrke, og alle Indskrænkninger i hans Dispositionsmuligheder paa dette Punkt vil betyde en Begrænsning af hans Resultater. Igennem Adgangen til Sæd fra Tyre, der maaske staar langt borte, byder den kunstige Sædoverføring paa dette Felt paa en Fordel. Henvisning til at bruge den Tyr, som maaske staar for Tur i en Forening den Dag, kan her være mindre heldigt. Kun naar Arbejdet i Foreningerne kan tilrettelægges saaledes, at Optrætteren i hvert enkelt Tilfælde kan vælge den af 2 eller maaske 3 gode Tyre, som han mener passer bedst til den Ko, det nu drejer sig om, er Betingelserne helt tilfredsstillende set fra et avlsmæssigt Synspunkt.

Og kun paa den Maade kan Arbejdet for Optrætteren bevare det rette Præg og føles som hans eget Værk, og dette er igen en Betingelse for, at Gerningen og dens Resultater kan give den rette Arbejdsglæde hos den, der har skabt dem.

Den kunstige Sædoverføring har vist en enestaaende Evne til at vinde Udbredelse. Den fik i Begyndelsen mest Fodfæste i den almindelige Avl, medens Eliteavl forholdt sig afventende.

Den rimeligste Forklaring paa, at Metoden ogsaa efterhaanden har fundet almindelig Anvendelse inden for Elitebesætningerne, maa være, at Opdrætterne har set deres Fordel derved.

Tilliden til, at Metoden vilde bringe Fremskridt, og Ønsket om ikke at lade andre være ene om at vinde frem ved Hjælp af de gode Resultater, som ventes i dette Arbejdes Spor, har næsten overalt formaaet at trænge Betænelighederne til Side.

Metoden kan endnu have sine Ufuldkommenheder, men den har vist sin Konkurrenceevne. Dens Styrke i Konkurrencen har været dens Egnethed til at organiseres, og denne har betinget den hurtige Udbredelse og den store Tilslutning og derved igen de nye Foreningers Evne til ved Erhvervelsen af Tyremateriale at gøre sig gældende over for andre Former for Tyrehold.

Men den kunstige Sædoverførings Berettigelse beror dog først og fremmest paa det rationelle i dens Virkemaade, og paa dette vigtige Punkt betegner Metoden en stor Forøgelse af Avlsarbejdets og Forædlingens Arbejdsmuligheder. Dette maa være afgørende ogsaa for Eliteavlens Værdsættelse af dette nye Hjælpemiddel, og Opgaven maa saa blive at finde de Veje i Arbejdet og den Form for dets Tilrettelæggelse, der fører til den gunstigste Virkning af det.
